

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampljko dot. organizacije.

Štane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za člana
ne izvoda Din 1.—.

Oglasni po ceniku.
Rokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun št. 13.562.
Telefon Interurban št. 3478.

Vtisi iz trboveljskih revirjev.

1.

Zbirali smo podatke in računali: V vseh revirjih Trboveljske družbe je bilo v juniju blizu 2000 rodbin, ki so zaslužile cel mesec od 200—600 Din, v povprečju okrog 400 Din. Poleg tega je bilo v revirjih in njih najbližji okolici okrog 800 rodbin, ki so bile brez vsakega premoženja in zaslužka. Najprevidnejše sestavljen račun nam je kazal, da bi bilo treba za ta mesec dohodke teh rodbin za 800.000 Din povečati, da bi bila njih prehrana osigurana. Kakor bi se človeku tudi zdelo, da povedo te številke mnogo, vendar smo si rekli, potem ko smo si ogledali položaj na licu mesta: Suhe številke ne govore! One ne morejo izraziti obupne borbe za življenje, ki jo bijejo gospodinje in matere po rudarskih kolonijah! Ne morejo izraziti težke skrbi očetov, ki nosijo ob plačilnih dneih domov prazne mezdne listke.

Nabrali so zelenjave za kosilo.

Rudarske rodbine, ki bi morale trošiti najmanj po 8000 litrov mleka na dan, so skoro brez mleka,

kmečke rodbine pa mleka ne morejo prodati!

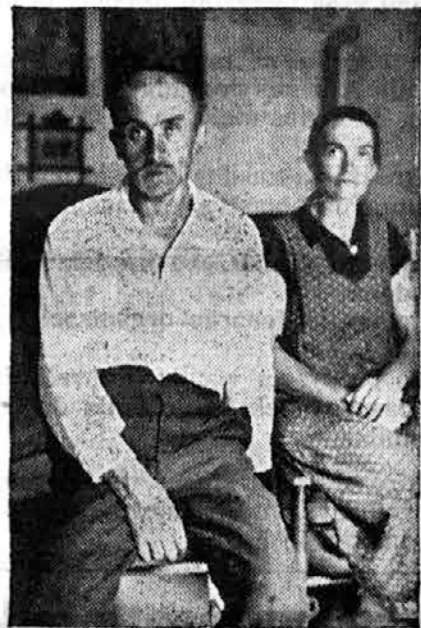

Pregledujemo stanovanje za stanovanjem. Povsod ista slika.

prsi. Mati ga gleda in pravi: — Od kod boš izsesal mleka, revček? —

Mlada žena ima na prsih dojenčka. Z ročičkami se oprijemlje

Zapustili smo kolonijo, neprijazno, kakor so jih mogli graditi le v preteklem stoletju.

V težkih skrbih.

2.

Med deputacijo brezposelnih je bil družinski oče, ki nam je dejal: — Vsega imam še par kilogramov koruzne moke pri hiši. Sinoči mi je žena porodila. Tri male otročičke imam, in ta je četrti. Že dolgo smo brez denarja. Vse mi bo pomrlo. —

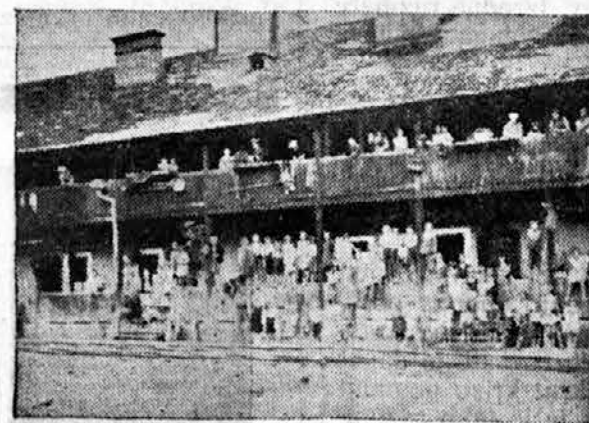
In glas mu je zastal v pridušenem joku.

Delali smo obiske ob kosilu. Dolgi široki hodniki, ob njih pa nanižana mala stanovanja. Včasih je stanovanje kar sama kuhinja. V neznosni vročini stoje tu postelje ob štedilniku. Včasih je poleg kuhinje še ena soba. Zopet drugje so postavili v eno večjo kuhinjo štiri štedilnike. Od tod pa vodijo štiri vrata v štiri večje kabinete. Tu stanujejo štiri rodbine.

Vstopimo v prvo sobo in vprašamo:

— Kaj bo danes za obed? — V zibelki leži otročiček, bled kakor vosok. — Nisem jaz od tukaj, nam odgovarja žena. — Soseda je skočila v trgovino. Kaj bo za obed? Polento so skuhal! Na sami vodi, ker je zabele zmanjkalo! — Poleg polente je bila pripravljena velika skleda salate. Na vsaki postelji je spal še po en otročiček.

— Kako je z mlekom? — V celi hiši ga nimamo — je odgovorila sosedka. — Denarja na roko skoro nikdar ne dobimo. Jaz sem še jemala po en četrt litra mleka, a zdaj mi ga mlekarica ne da več na upanje.

Neprijazna kolonija.

Našo pozornost je pritegnila naše prijaznejša, na samem stoječa hišica, z brajdo in senco pred vhodom.

Skoro oddahnili smo si in rekli: Vam gre pa bolje! Imate čedno in prijazno stanovanje, pa še senco

pred hišico! — V trenutku sta bili zbrani okrog nas dve družini. — Kaj stanovanje, ko pa drugega ni!

— Prinesli so nam mezdni listek, iz katerega je bilo razvidno, da je zaslužil mož v zadnji 14 dnevni plačilni periodi za 5 šihov, à 38.50

Ali gremo nocoj lačni spat?

Mimo je prišel znanec rudar. — Ali bo tolažba in Blažev žegen? — Ne vem. Opisali bomo, kolikor mogoče verno, kar smo videli. Mi moremo samo to, a to obljubljam.

Otroci naša nada.

4.

Prijatelj rudar, ki nas je vodil, je dejal: Med javnimi deli, ki se predlagajo, se navajajo samo ceste. Potrebno je zato, da vidite, kako težke so pri nas stanovanjske razmere. Sicer boste rekli, da za popravila stanovanj danes ni denarja,

Prekoračenje delovnega časa.

Z ozirom na pritožbe delavskih organizacij, da se po industrijah in obrtih izvršujejo nadure, pa da nadzorna oblast ne ukrene ničesar, ter da po listih izhajajo vesti o teh nepravilnostih, je minister socialne politike izdal dne 28. m. m. pojasnilo, da se nahajajo v zakonu o zaščiti delavcev glede delovnega časa popolnoma jasne določbe, po katerih se morajo ravnati delodajalci in delojemalci. V kolikor se te določbe prekoračijo, je vsakdo opravičen prekrško prijaviti in s pričami istega podjetja dokazati. Oblasti imajo nalog, da v vsakem konkretnem slučaju postopajo proti krivcu.

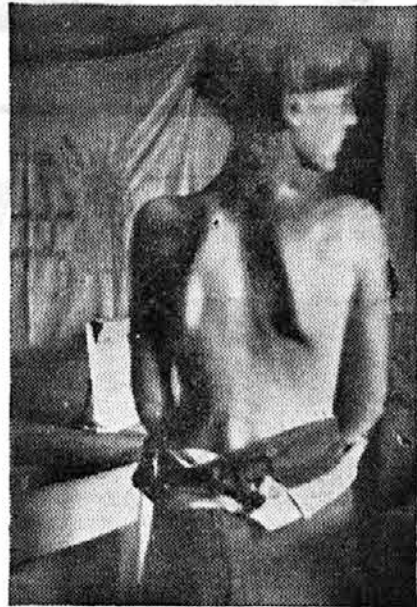

ko ga še za kruh ni. Toda: v zalozgah naše družbe leže ogromne količine opeke, apna, cementa, med našimi delavci so profesionisti vseh vrst, — cele stanovanjske palače, 54 stanovanj je v njih, stoje v našem revirju napol dograjene, prazne. V 97 ugotovljenih slučajih stanujejo bolniki z odprto tuberkulozo v stanovanjih, kakor ste jih že videli in kakor vam jih bom še pokazal.

Povzpeli smo se po strmem, razoranem pobočju do slovite Sibirije, kakor imenujejo v Trbovljah v vojni zgrajene barake v bližini dnevnega kopa Doberna. Pol ure hoda, ob žgočem solncu. Prehitela sta nas dva fantka s hlebkici kruha v rokavih. Vprašamo ju, kje sta bila? — V Trbovljah, v šolski kuhinji pri obedu. — Zbrala se je cela četa žen in otrok, ko so zvedele za naš prihod.

— Srečen je, kdor pride v šolsko kuhinjo! A veliko rodbin je, od koder niso nobenega vzeli! Pogledate, naš fantek je na pljučih bolan, pregledali so ga v dispanzerju, pa nič ne dobiva! — Stopili smo v barako. Čeprav stoje te barake na strmi rebri, še nisem videl nikdar zatohlejših in vlažnejših kletih, kakor so ta baraka stanovanja. Kuhinjska sobara se meša z vlagom in potom preštevilnih stanovalcev. Kdor vsemu temu ni vajen, bi mislil, da se v teh prostorih ne da prebiti niti pol ure, kaj šele celo noč.

— Koliko vas stanuje tu? — Šest otročičkov imamo! — V sobi stojita dve postelji. V eni spita oba odrasla z najmlajšim otročičkom. V drugi štirje otroci. Pol metra oddaljena stoji večji zibelki podobna posteljica. — Tu spi Franček. Sestra od dispanzerja je naročila, da mora posebej spat, ker je na pljučih bolan.

Fantiček.

Na drugi strani stojita dve ponosni, napol dograjeni, prazni stanovanjski palači — kakor so nam pravili — s 54 stanovanji. Ustaviti so morali radi štednje dela na njih dograditvi.

Pozneje smo videli v lepi stanovanjski koloniji Senovo, ki je v vsem živ kontrast starim stanovanjskim kolonijam, lepo stanovanjsko zgradbo s 13 stanovanji, popolnoma prazno. Vsi ti kontrasti nastajajo zbog štednje. Ali ne bi kazalo, da se ta štednja ponovno prouči, ko prihaja štedenje že do absurda, ko postaja neizbežno, da bomo morali začeti vsaj za produktivna dela zopet trošiti.

Ali ne bi bila boljše stanovanja vsaj za rodbine, v katerih se nahajajo bolniki z odprto tuberkulozo, zelo koristna investicija?

V drugem revirju smo to sliko še izpopolnili. Na rudniškem svetu so dali rudarju prostor, da si zgradi na njem barako. Zgradil si je kočjo brez okna. Vrata so obenem tudi okno. V enem kotu je štedilnik, v drugem postelja. — Koliko vas tu spi? — Sedem. — Kako je to mogoče? — V postelji spita mož in mati, jaz in otroci spimo na tleh! — Ako jih položiš enega poleg drugega, zavzamejo ravno prostor med posteljo in štedilnikom. Če pride še en novorojenček, kam z njim?

Šli smo pogledat še eno stanovanje. — Tu stanuje deset oseb, večinoma odraslih — nam je pojasnjeval zaupnik. Čedno stanovanje s kuhinjo in eno sobico. Tu so imeli danes dobro kosilo. Hčerka, ki služi v mestu, jim je poslala del svojega zaslužka.

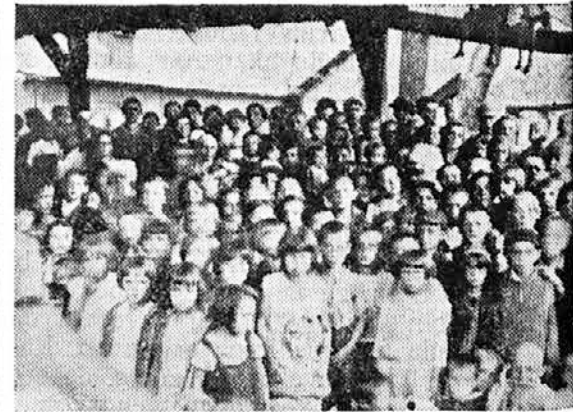
— Včasih pa je trda — je pojas-

njeval gospodar. Dve uri primeš za kramp, pa se ti začne delati kar neka megla pred očmi.

Brezposelnost stanovanjske bede v revirjih ni omilila. Nasprotno. Doručajoči svet, ki se je odtekal prej na vse strani, se duši sedaj v preozkih stanovanjskih prostorih.

5.

V samskem domu smo videli edino pošteno kosilo. Juho, meso, pražen krompir in salato. Kuharica nam je tarnala, da pljuskuje valovi slabih časov sicer bolj in bolj tudi ob varne zidove samskega doma in da bo treba poslabšati hrano. Vendar bodo napram drugim samci še vedno gospodje. Vkljub temu pa v revirjih samcev skoro ni več.

Volja do življenja je tu velika.

Filip Uratnik.

Naš apel.

Strokovna komisija je na svoji seji dne 21. junija t. l. sklenila, da na težak položaj delavstva opozori vse merodajne faktorje in izdela sledeči

A P E L

Delavske strokovne organizacije, priključene Strokovni komisiji za Slovenijo v Ljubljani kot oblastnemu odboru Ujedinjenega Radniškega Sindikalnega Saveza Jugoslavije, se obračajo na predstavnike našega javnega življenja in vso našo javnost z naslednjimi ugotovitvami in naslednjim apelom:

Predvsem ugotavljamo, da je postalo nujno in neodložljivo, da podvzamejo država in vse javne korporacije izredne ukrepe za poživitev gospodarstva in omiljenja brezposelnosti in socialne bede.

V zvezi s tem mislimo, da morajo država, banovina in občine s politiko stalnega reduciranja svojih budžetov prenehati. Štednja, katere druga stran je običajno reduciranje delavcev in nameščencev, je sila, ki odpira pred nami, enako kot ob času inflacije tiskanje denarja, vedno globlje brezdnost, kateremu ni videti dna. Tu mora priti rešitev le od tod, da se obrnemo za ceno največjih žrtev v drugo smer.

Vse javne korporacije, z državo na čelu, morajo najti pogum, da iščejo ravnotežja svojih izdatkov v zvišanju dohodkov in v večjem obdavčenju tistih, ki imajo premoženje in polno zaposlitev. Izredne razmere zahtevajo, da prenaša vsak izredne žrtve in da se ne nalaga vsa teža časov na rame najšibkejših.

Mi trdimo, da so mogoča enako, kakor po drugod, tudi pri nas velika notranja posojila za javna dela. Seveda pod pogojem, da bi omogočili, da se plačajo ta posojila z neizrabljenimi zalozgami žita in živil, s propadajočimi zalozgami premoga, z opeko, apnom, gramozom, betonom in drugimi izdelki tovarn in obratov, ki danes stoje, a bi se dale pognati z velikopotezno organiziranimi javnimi deli v pogon.

Skrajni čas je, da se naša gospodarska politika v teh pravicah radikalno spremeni. Iz vseh krajev našega področja prihajajo obupna poročila. Naša premogovna industrija, državna kot privatna, je na tleh. Stotine delavskih rodbin po naših revirjih gladuje. V naših revirjih je danes težje, nego je bilo v vojni, četudi smo preživljali takrat krizo pomanjkanja, danes pa preživljamo krizo izobilja. Ta razlika je le tako razumljiva, da vrše danes javne korporacije svojo izravnavačo nalogo slabo. In tako te javne korporacije same večajo bedo. Mesece in mesece ostajajo rudarjem državni rudniki na dolgu njihove rudarske zaslužke, ki znašajo že itak komaj po par sto dinarjev na mesec. Stotisoče in milijone si je izposodila od bratovske skladnice, katero je s tem za vršenje njenih socialnih funkcij onesposobila.

Tudi v drugih gospodarskih področjih ni bolje. Desorganizacija denarnega trga povzroča, da se zapirajo še one tovarne, ki bi lahko našle odjemalcev. Tudi tovarne, ki še obratujejo, se prebijajo le z nadčloveškimi naporji preko vedno novih ovir. Vprašanje mesecev in morda tednov je, ali bo mogla marsikatera izmed njih nadalje obratovati.

Sredi poletja in delovne sezone smo, a sezonska zaposlitev se komaj pozna. Vse socialne institucije z javno borzo dela in Bratovsko skladnico na čelu so izčrpale svoja pičila sredstva in toliko kakor zaprle svoje blagajne. Kar še dajejo, je le kapljica v morje. Vse to ima za posledico nepopisno bedo med širokimi delavskimi sloji. Posledica vsega tega je, da delajo delavci za vsako mezdo, ki se nudi, — brez ozira na to, ali zadostuje ta mezda za življenje; da delajo delavci pod vsakimi pogoji, ki se zahtevajo, brez ozira na predpise o zaščiti dela; da delajo na zahtevo ob času najtežje brezposelnosti za navadno dnevno mezdo tudi po 15 ur na dan, večajoč s tem brezposelnost. Inspekcija dela pa nima ne zakonske možnosti, ne denarnih sredstev, često pa tudi ne potrebne moralne zaslombe, da bi mogla proti temu nastopiti.

Mi gledamo vse to in ne moremo najti dovolj ostre obsodbe za frivolno govorjenje, da pri nas socialna beda in brezposelnost nista taka, da bi zahtevala izdatnejših ukrepov in večje pažnje državne oblasti.

Posledica takega gledanja na stvari in položaj je, da naletavajo še tisti ukrepi, ki so jih za ublaženje socialne bede samoupravne instance storile, na neke nepremagljive ovire! Tako je sklenil banovinski svet Dravske banovine soglasno, da se ima začeti zbirati velik fond za banovinska javna dela. Toda medtem, ko nas delavstvo dan na dan sprašuje,

kdaj se bodo ta javna dela začela, mu moramo odgovarjati, da fond od nadzorne oblasti še ni odobren.

V zavesti, da tako ne more iti več dalje, smo se odločili, da naslovimo na vse in vsakogar poziv, da zastavi svoje sile v naslednjih pravicah:

1. Da se z nadaljnjimi redukcijami vseh budžetov preneha in da se iščejo ravnotežja v novih sredstvih.

2. Da se razpiše veliko notranje posojilo za zasilna dela na ta način, da se bo moglo plačati to posojilo z danes propadajočimi zalozgami žita, premoga in izdelki tovarn, ki danes stoje, a bi se mogle spraviti z zasilnimi deli v pogon.

3. Da se odobre veliki državni krediti za zasilna dela, in potrde vsi krediti, ki so jih občine in samoupravna oblastva za zasilna dela že odredile.

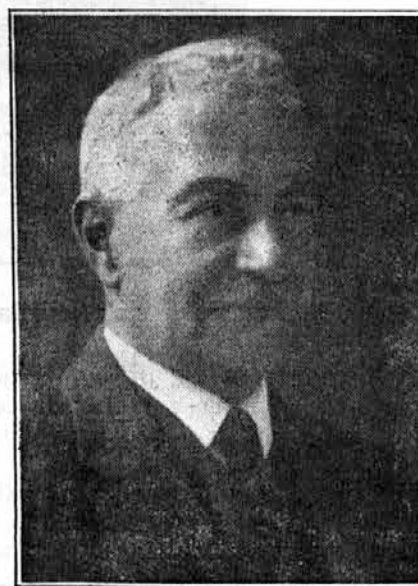
4. Da se poravnajo dolgovi, ki jih dolguje država na delavskih mezdah in prispevkih socialnim zavodom.

5. Da se vpstavi redno funkcioniranje denarne organizacije z državno intervencijo.

6. Da se pojača delavska zaščita predvsem v cilju preprečenja nepotrebnih obustavitev dela, prekočasnega dela in znižanja delavskih plač brez ozira na eksistenčni minimum.

Ta apel je bil poslan vsem gg. ministrom, ministrstvom, senatorjem, poslancem, srezkim načelstvom, občinam, delavskim zbornicam, UDSSJ priključenim organizacijam ter uredništvom raznih listov.

Sodrug Josip Kopač sedemdesetletnik.

Ali ga poznaš?

Glej, ta je sodrug Josip Kopač, ki praznuje dne 30. julija 1933 svoj sedemdeseti rojstni dan. Lažem, praviš, saj je tako čil, zdrav, vever in kar prijetna družabnost se te loti, če ga srečaš in pokramljaš z njim o delavskem gibanju, o organizacijah, o trpljenju in bedi delavstva, o socializmu itd. Mladeniški ogenj se odraža v njem pri vseh takih razgovorih, kakor bi hotel vsa ta vprašanja z mahom svoje pesti in z odločnostjo svoje besede rešiti v prid delavskega razreda, kateremu je posvetil svoje življenje in ga posveča še danes.

Sodrug Josip Kopač je Dolenjec. Prava dolenjska korenina je. Rojen je bil 30. julija 1863 tam v Kandiji pri No-

vem mestu. Obiskoval je ljudsko šolo, dva razreda gimnazije in en letnik učiteljskega. Že leta 1882, pa je moral v službo. Vstopil je pri južni železnici. Leta 1886, je bil pozvan v vojsko, prišedši od vojakov je zopet nastopil železniško službo v Divači na Krasu (1887). Že kot dijak je pristopil (1882) izobraževalnemu društvu v Ljubljani. Bil je društveni knjižničar. V tem društvu je sodrug Kopač zjel svoje prepričanje. Po vojaški službi se je pričel udeleževati tudi politično, zaradi tega ga je železniška uprava premesila v Lienz na Tirolsko, kjer je 15. maja 1888 vstopil v avstrijsko socialnodemokratsko stranko. Kopač je že takoj izpočetka pokazal izredne agitatorske sposobnosti. Pridobil si je socialističnega znanja, spretnosti v agitaciji in poleg tega ima Kopač dar ognjevitiga in navdušnojočega govora, kar je prvovrstna vrлина dobrega organizatorja.

Že leta 1892, se je vrnil v Ljubljano. Tu je s pokojnim sodrugom Jožetom Zavrtnikom ustanovil Strokovno društvo železničarjev, ki je dejansko matica železničarske organizacije v naših pokrajinah. Kopač je bil v organizaciji knjižničar. Direkciji južne železnice delovne Kopačevo seveda ni bilo všeč, zato ga je 1895 zopet premesila v Lienz in še istega leta odpustila iz službe.

Od te dobe služi Kopač zgolj delavskemu gibanju. Zaradi njegove izredne sposobnosti je Kopača povabila železničarska centrala in ga nastavila kot organizatorja na Dunaju za vse tostranske avstrijske dežele. Ob istem času je izdajal tudi prvega »Delavca« na Dunaju (trikrat na mesec) in »Svobodo« (enkrat na mesec). Leta 1897, se je preselil sporazumno z železničarsko organizacijo z Dunaja v Trst. V Trstu je izdajal z Zavrtnikom in Etbinom Kristanom dalje »Delavca« in »Svobodo«.

Leta 1898, (februarja) pa je ustanovil prvo ljudsko kuhinjo in še v teku leta z imenovanima sodrugoma tednik »Rdeči Prapor«, kateremu je bil po odhodu sodruga E. Kristana tudi urednik.

Kopač je bil obenem glavni zaupnik socialnodemokratske stranke ter organizator strokovnih organizacij po naših krajih. Leta 1905. je postal tajnik železničarske organizacije za slovenske pokrajine in Dalmacijo. Od 1. 1908. do 1. 1918. je urejeval strokovno glasilo »Železničarja«. Po prevratu se je preselil iz Trsta v Ljubljano. Leta 1920. je bil zastopnik primorskih delavcev v beograjski skupščini.

Kopač je odlični poznavalec delavskih razmer ter je vršil svojo nalogo kot tajnik železničarske organizacije in kot sodelavec v drugih strokovnih organizacijah z obudovanjem vredno spretnostjo in taktom zlasti za bivanja v Trstu. V delavskem gibanju, ob stavkah, ob medznih gibanjih in preganjanju delavcev je njegova beseda, njegovo posredovanje vedno zaleglo. Kopač porazov ni poznal; vsaj del zmagaje je odnesel povsod.

Sodrug Jože Kopač je žrtvoval vse za delavsko gibanje. Tudi svoje majhno imetje mu je žrtvoval. Imel je pogosto težke borbe z nasprotniki, ki so videli v Kopaču žilavo silo delavskega gibanja. Po prevratu je v Ljubljani takoj pričel aktivirati delovanje železničarske organizacije, ki se je jako naglo razvijala. Toda tuji agitatorji so mu delali preglavico, dokler se je odrekel tajništvu te organizacije. Z boleščjo se je Kopač takrat ločil od svoje organizacije, ki jo je negoval skoraj trideset let.

Ob istem času se je ustanovila Delavska zbornica v Ljubljani. Že po dobrem letu obstoja Delavske zbornice je Kopač prevzel 1922. tajništvo in upravne posle Delavske zbornice, dokler se je razvila v današnji zavod, ki reprezentira močno postojanko v boju za delavske interese. Pozneje je bil imenovan pisarniškim ravnateljem Delavske zbornice ter še danes posveča svoje moči predvsem sporom med delodajalci in delavskim strokovnim gibanjem. Delavstvo vseh strok ga pozna; povsod je storil za delavstvo, kar je mogel in z veseljem stori še danes kar more in kamor ga delavstvo kliče, ali pošlje Delavska zbornica kot svojega zastopnika.

Kopač se je udeleževal z isto vne- mo tudi delavskega političnega gibanja ter je opravljal v političnem gibanju vedno važnejše funkcije.

Bil je tudi član ustavotvorne skupščine po prevratu in pozneje poslanec redne narodne skupščine.

Sedaj je predvsem zaposlen z delavskimi zadevami, ki prihajajo pred delavsko zbornico, v katerih potrebujejo delavci posredovanja ali zaščite. Tu vrši svojo dolžnost z obzir-

nostjo toda točnostjo delavskega zaupnika.

V vsej njegovi borbi ga je moralno podpirala tudi njegova žena, ki dobro umeva naloge delavskega gibanja.

Nemogoče je opisati v kratkem članku vse delovanje sodruga Kopača. Nemogoče! Vsi pa, ki poznamo delavske strokovne in politične borbe prejšnjih let, vemo, da je bil sodrug Kopač neumorno delaven tako v strokovno-organizacijskem kakor političnem delavskem gibanju. Delavsko gibanje, ki je že imelo svoje početke ob vstopu s. Kopača v ljubljansko izobraževalno društvo, je raslo z njim, se razvijalo in Kopač je v tem razvoju izpolnjeval eno najvažnejših vlog.

Tak je bil in je sodrug Kopač tudi danes, ko obhaja čez par dni svoj 70. rojstni dan.

Vse organizirano delavstvo se pridružuje ob tej priliki čestitkam svojemu soborcu, tudi v teh najtežjih časih. Vse delavstvo želi, da ostane še zdrav, ker je prepričano, da bo tudi v bodoče služil z isto nesebično vestnostjo delavstvu, kakor je služil doslej. Vse delavstvo ve ceniti njegovo veliko in dolgotrajno delovanje za proletarijat in mu daje vsaj moralno zadoščenje s tem, da se ga spominja s temi vrsticami ob njegovem jubileju.

Sodrug Kopač, ostani zdrav in med nami! Tudi mi hočemo ostati zvesti načelom, ki vodijo proletarijat v boljše dobo!

Društvo in še mnogo let med nami; to je naša želja te dni, ko slaviš svojo sedemdesetletnico rojstva!

Vsled obolelosti urednika je išla ta številka našega lista nekoliko pozneje, kakor običajno. Prosimo, da se to upošteva.

Pristopajte k Cankarjevi družbi!

Delavski zaupniki in akcija delavskih mas.

Kadar pri podjetju, ki zaposluje večje število delavstva, delavstvo spozna krivice, ki se mu godijo in ki bi jih bilo lahko odpraviti, ne da bi podjetje utrpelo škodo, tedaj pride navadno do spontanega nastopa, bodisi delavcev samih, ali pa tudi onih, kateri so odvisni od zaslužka in eksistence delavcev.

Tam, kjer so delavci zavedni, to se pravi, kjer se delavci zavedajo, da so ljudje in opazujejo življenje okrog sebe, se učijo od izkušenj v preteklosti, mislijo na sedanost in prihodnost, ter skušajo doseči svoje pravice potom strokovne organizacije. Če to ne zadostuje in če podjetje vzlic intervencijam delavskih zaupnikov trdovratno vztraja pri svojih metodah, tedaj pride tudi do spontanega nastopa prizadetih. Pri spontanem nastopih je začetek navadno lahek, konec pa učinkovit ali pa tudi tragičen.

Sedaj nastane vprašanje, kako naj delavski zaupnik nastopa pri akciji delavskih mas. Oblastva in podjetja navadno zahtevajo od delavskega zaupnika, da naj pomirjevalno upliva na nastopajoče mase. Ali mase največkrat pri spontanem nastopih ne poslušajo delavskih zaupnikov, ampak jih še celo po krivici sumničijo, da so s poslodavci v zvezi. Zakon o zaščiti delavcev in pravila Rudarske zadruge II. skupine sicer določajo delokrog delavskega zaupnika, vendar pa pride nešteto momentov, kjer delavski zaupnik v resnici ne ve, kako bi nastopal v kočljivih primerih.

Zato mislim, da je koristno, če navedem nekaj mojih nazorov in nasvetov:

1. Nikdar ne sme delavski zaupnik pozabiti, da je delavski zaupnik, da ni za to delavski zaupnik, da bi pomagal podjetniku, da se onemogočijo delavstvu upravičene borbe za eksistenco.

2. Delavski zaupnik ne sme biti

nikdar pod vplivom mase in mora vse zahteve in odklonitve mase kritično presojati. Dolžnost njegova je, da maso takoj opozori, če mu je to mogoče, da-li so njihove akcije koristne za splošno dobrobit delavstva ali ne.

3. Delavski zaupnik mora z akcijo pridobljene uspehe pustiti pri podjetju protokolirati, da je na ta način podjetje prisiljeno, dane obljube izpolnjevati.

4. Delavski zaupnik mora biti ves čas akcij delavskih mas strogo objektivno opazovalec in svetovalec. Ne sme nobene prilike zamuditi, da bi ne služil delavstvu.

5. Delavski zaupnik mora odločno zagovarjati upravičene zahteve delavstva. Na nemogoče zahteve mora opozarjati, ker se s tem stvari škoduje in krati ugled nastopajočih delavskih mas.

6. Takoj po končanih akcijah delavskih mas, mora delavski zaupnik sklicati delavstvo na posvete, na katerih mora kritično predočiti delavstvu vse njihove vrline pri nastopih, ki so koristile delavstvu, kakor tudi grajati vse nedostatke oziroma nepravilnosti nastopajočih mas. Vse strogo kritično in objektivno.

7. Vsako skrivanje delavskega zaupnika pred nastopajočim delavstvom je nečastno. Delavski zaupnik mora ob takih prilikah pokazati, da je vreden zaupanja delavstva, kakor tudi upoštevanja in spoštovanja s strani podjetja.

8. Delavski zaupnik je dolžan, da nastopajoči masi pove, da so akcije mas kakor medicina, če se je vzame premalo ne koristi, če se je vzame preveč pa škoduje. Zato je treba vedeti, kdaj začetni in kdaj nehati, da je delavstvu v korist in da ne doživi delavstvo razočaranja in še večjega ponižanja.

Franc Pliberšek,
načelnik II. skupine.

Brezposelnost in gospodarska kriza.

V »Tehničnem listu« je objavil inž. A. Štebi zanimivo razpravo, kako odpraviti brezposelnost. Povdarja, da je vse podpiranje brezposelnih brezplodno in da je rešitev le v trdni odločnosti, da se delavstvo za vsako ceno zaposli. S smotrnim načrtnim gospodarstvom je treba odpraviti brezposelnost, kakor se je v nekaterih državah to že zgodilo. Inž. Štebi navaja te primere:

»Združene Države Ameriške se resno bavijo s takojšnjo izvršitvijo gospodarske preokreta, katerega očrtuje H. H. Lehman, guverner države Newyork, s sledečimi linijami: Zaposlenje brezposelnih za velika javna dela; državna in internacijska ureditev odnosno organizacija produkcije surovin (olja, premoga, bakra, železa, žita itd.).

Avstrija se pripravlja na realizacijo načrtov poslanca Neustätter-Stümerja, ki zahteva: ukinitve vseh brezposelnih podpor; takojšnjo zaposlitev 80.000 brezposelnih v velikih javnih delih, kar bi radi progresivnosti gospodarskih učinkov pripomoglo v dveh-treh letih k zaposlenju vseh delavnih sil in ozdravljenju gospodarstva na normalni standard; reformo denarnega gospodarstva in življenskega in stanovanjskega problema.

Rusija nam je s svojo plansko gospodarsko politiko dokazala v glavnem pravilnost tega nauka in proučava nadaljne načrte sledečih petletk, osnovanih na plansko-gospodarskih razgibih.

In na podlagi teh primerov predlaga inž. Štebi to-le:

»S sredstvi, namenjenimi danes za podpore osiromašenim množici in z večjim zneskom državnih investicij, naj se v najkrajšem času prične z velikopoteznimi javnimi deli, ki bi takoj ali vsaj v teku pol leta zaposlila najmanj 20.000 delavcev. Zaposlitev teh 20.000 delavcev bi imela za posledico, da bi v najkrajšem času po pričetku teh del oživela produkcija vseh industrijskih izdelkov, oživelo bi trgovanje in obrtništvo, da bi se za mase poljedelske pridelke našlo dovolj kupnih virov in kupne sile in da bi s tem oživljenjem bilo v teku enega ali najkasneje dveh let zaposleno vse ostalo brezposelno delavstvo, katero cenim preko 100.000, akoravno naše pomanjkljive statistike navajajo mnogo manjše število.

Država, odnosno pozneje predlagani odbor, naj najkasneje do jeseni napravi točen načrt gotovih javnih del, za katera naj bi se za dobo prihodnjih 5 let porabilo vsaj 2 milijardi Din; torej vsako leto približno 400 milijonov Din. Ti 2 milijardi bi pomenili cirkulacijo v našem gospodarstvu od najmanj 5 milijard v dobi dograditve teh javnih del. Ako računamo, da odpade na eno posamezno delovno silo bodisi materialno ali umsko povprečno računano 25 tisoč Din letno, v kateri vsoti so uračunani že vsi zneski, ki odpadejo na fiskalne stroške, na blago, na rento itd., potem kaže ta račun, da bi mogli zaposliti skozi 5 let vsaj 200.000 delavcev, ki bi ustvarjali ponovno nove temelje kapitalu in delu, ustvarjali nove energetske sile. To znači, da bi s temi javnimi deli bili sami v stanu napraviti podlago poboljšanju konjunktura, ako že ne bi dosegli ponovni velike konjunktura. Odpravili pa bi s temi javnimi deli z enim mahom brezposelnost in s tem najhujše izrastke današnje gospodarske krize. In kar je največje važnosti: odstranili bi brezposelnost obenem pri industrijskem in kmetiskem delavstvu, torej v skupnosti vseh gospodarskih panog.

Velika javna dela, za katera bi se odločili, morajo biti take obširnosti in take gospodarske strukture, da bodo ona osnova bodočega razmaha industrije in poljedelstva. Posebno važen je torej odgovor na vprašanje, katera dela naj izvršimo in katerih se naj najprej lotimo.

In nato odgovorja inž. Štebi, da bi morali gledati na to, da dobimo racionalne vires za delavno energijo. V drugi vrsti bi morali skrbeti za dobra prometna sredstva in da pomagamo tam, kjer je pasivnost največja. Dosledno tem načelom predlaga inž. Štebi:

STROKOVNI VESTNIK.

Iz Strokovne komisije.

Tajnik s. Ivan Vuk je nenadoma zbolel in leži v ljubljanski bolnici. Upamo in želimo, da kmalu ozdravi ter da se zopet vrne zdrav in nasmejan v našo sredino.

Apel, katerega smo razposlali na merodajna mesta, je bil dobro sprejet, kar nam potrjujejo dopisi, katere prejemo od mnogih odločilnih faktorjev.

Naša zbiralna akcija za pomoč rudarjem zelo lepo napreduje in pozivamo vse naše organizacije in funkcionarje, da pošljejo denar in obračune. Kdor hitro da, dvakrat da!

KOVINARJI.

Ljubljana.

V torek 11. julija je ljubljanska podružnica kovinarjev sklicala zborovanje delavstva, zaposlenega v Strojnih tovarnah in livarnah. Zborovanje je bilo dobro obiskano in ga je vodil predsednik podružnice s. Joža Golmajer. Funkcionarji podružničnega odbora so orisali položaj delavstva, zaposlenega v teh tovarnah, ki je napram drugim tovarnam gotovo najzmernejši. Da je položaj tak, ne leži krivda samo v splošni gospodarski krizi, temveč v glavnem v popolnoma nezmožnem in nesposobnem vodstvu podjetja in delavstvu ne more biti vseeno, kam bo to nezmožno tehnično vodstvo to podjetje pripeljalo, ker je na sto in še več družinskih očetov na to podjetje s svojo eksistenco navezano.

»Za prve 4 letne etape predlagam sledeča javna dela:

a) Izgraditev hidroelektrične velecen- trale Tara-Morača s 100.000 k. s. za pre- skrbo Zetske in Primorske banovine in iz- koriščanje te energije v pretežnem delu v velikih tovarnah za aluminij, nitrato in klo- rate v bližini morja (Bar), ker imamo baš v teh krajih neizčrpne zaloge potrebnih surovin. Projekt datira še iz predvojne do- be in je popolnoma gotov in že koncesio- niran. Izgradba bi zahtevala 3—4 leta in Din 700 do 800 milijonov.

b) Osušenje gotovih delov Primorske banovine (Mostarsko blato, Popovsko blato etc.) in ekonomsko namakanje radi stal- ne suše danes docela neproduktivnih osta- lih delov te banovine v zvezi z elektrifi- kacijo teh krajev. To namakanje in osuše- nje odnosno odvodnjavanje bi podesetori- lo plodnost te danes pasivne pokrajine in jo namah pretvorilo v zelo produktivno zemljo. Tudi ti načrti so gotovi in čakajo realizacije.

Delavna doba 2 leti, potrebni kapital bi znašal ca. 200 mil. dinarjev.

c) Izgraditev velike električne centra- le 60.000 k. s. v bazenu Kolubare (Laza- revac) z izkoriščanjem za transport ne- pripravnega lignita, z destilacijo tega sla- bega premoga in pridobivanjem plina, ka- trana in težkih olj in v zvezi s tem (od- nosno tudi z destilacijo škriļevca) pridobivanje nam toliko potrebnega bencina. Centrala bi služila elektrifikaciji severne Srbije, plin bi se dovedel v 50 km odda- ljeni Beograd in vse te ogromne lignitske zaloge bi postale produktivno bogastvo. Načrti so gotovi in koncesionirani ter ni nikakih tehničnih ovir do realizacije. Izvr- šitev je možna v 2 letih pri ca. Din 500 milijonov investicijskih stroškov.

d) Avtomobilska cesta Ljubljana-Za- greb-Beograd-Skopje. Ako za to delo že obstoje načrti, mi ni znano. Gotovo pa je, da bi naprava načrtov ne zahtevala bogve koliko časa in stroškov. Za izgraditev te ceste bi se moglo računati 4letno delo in približno 600—700 milijonov dinarjev kapi- tala.

Inž. Štebi je mnenja, da bi bila težava samo pri financiranju prve etape, v likvi- daciji prvih 400 milijonov. Pozneje se bo denar mnogo lažje dobil, ker bodo nove investicije že povečale cirkulacijo denarja.

Po mnenju dr. Štebija pa bi se tudi prvih 400 milijonov moglo dobiti na ta način:

»1. Din 100 milijonov z ukinitvijo vseh brezposelnih podpor države, banovin in ob- čin, ukinitve vseh izdatkov za dobavo ži- vežnih potrebščin v pasivnih krajih.

2. Din 100 milijonov z zmanjšanjem že določenih budžetnih sredstev vojske s tem, da se zniža službena doba in zmanj- šajo izdatki za vojne potrebe.

3. Din 200 milijonov z upeljavo sploš- nega davka za izvedbo javnih del na vse prebivalstvo in vse gospodarske kroge z enkratno dajatvijo. Če računam s 75. milio- ni aktivnega prebivalstva, bi padlo na vsakega državljana ca. Din 30.— enkratne oddaje tega davka, kar je gotovo doseglji- vo, tembolj, ako se ta davek določi po- vprečno po premoženjskih razmerah posa- meznika.

Ta davek bi bil enkratni in gotovo bi ga vsakdo rad žrtvoval, ker bi videl v njemu osnovo za poboljšanje njegove last- ne eksistence, njegovega življenskega standarda. Poznejše etape bi pa tega dav- ka nič več ne rabile, ker bi se blagostanje vseh slojev dvignilo, ker bi pomnožena cirkulacija blaga in denarja redne dohodke države tako povišala, da bi država ostale etape z lahkoto financirala...

Vse pa odvisi od hitre odobritve in nekolebajoče volje do realizacije! Cilj, ka- terega si s temi javnimi deli postavimo, je vreden, da se mu prizna neomejeno prven- stvo pred vsemi ostalimi, rednimi javnimi deli, in je tako velikanskega pomena za vse naše bodoče gospodarstvo in našo eksistenco sploh, da moramo vsi posvetiti vse naše moči in sredstva za ukinitve brezposelnosti in gospodarske krize.

Če se primerja stanje tega podjetja k drugim sličnim podjetjem, potem se na prvi pogled opaža veliko razliko. Druga slična podjetja, ki so povojnega datuma, se razvijajo in prosperirajo, ker znajo ob- stoječo carinsko zaščito in devizno zapo- ro izrabljati in ker so v rokah gospodar- skih in tehničnih strokovnjakov, ki znajo svojo produkcijo prilagoditi trgu in času, dočim pa to staro podjetje propada na sa- mih eksperimentih in nepreračunanem go- spodarstvu.

Vse to bi bilo delavstvu vseeno, če se ne bi ti eksperimenti tega popolnoma nezmožnega vodstva podjetja, dobili izraz v redukcijah delavskih plač, redukciji de- lavstva in pa v večnih šikanah eksperimen- tarja. Redukcije se izvršujejo skoraj vsak mesec in če pogledamo listo reduci- ranih, potem opazimo, da so bili nekateri delavci v teku enega leta skoraj že 5 krat reducirani. To se pravi 3 do 4 krat redu- cirani v letu in 3 do 4krat zopet sprejeti nazaj v delo in to vedno za nižjo in ne- sramnejšo plačo.

Borba za sklenitev kolektivne pogodbe se vodi že skoraj leto dni, ali gospodje take pogodbe nočejo, ker bi jih do gotove mere vezala na neki zmošljivejši red v pod- jetju in bi ne moglo več tako eksperimen- tirati kakor do sedaj — ne bi imeli več tako proste roke, bili bi vezani. Ne, oni tega nočejo in kar je najbolj žalostno, da se tudi tega ne upajo priznati, temveč, da sklenitev pogodbe na vse mogoče načine

Sodrug!

KUPUJTE IN ZAHTEVAJTE POVSOD KRUH IN PECIVO IZ
PRVE DELAVSKE PEKARNE V LJUBLJANI
POSTOJSKA ULICA 11, DESNO. TELEFON 31-71.

Sodružice!

izigravajo, izigravajo na način, ki ni samo v škodo delavstva, skoro bi rekli, v še večjo škodo podjetja. Kar je najbolj žalostno, je to, da je vodstvu podjetja pri izigravanju delavstva in sklenitev kolektivne pogodbe na razpolago par žutih eksemplarov, ki se ne zavedajo tega, kakšno izdajniško vlogo igrajo. No, mi vemo, da pusti narava za vsako ... svojo palico rasti in kadar ta palica udari, jo je čutili.

Zborovanje je soglasno te konstatacije potrdilo in sklenilo:

1. Napovedane redukcije delavstva se imajo preklicati in za vse enako skrajšati delovni čas.

2. Do sklenitve kolektivne pogodbe se imajo ustaviti vsa nadurna dela.

3. Da se od podjetja zahteva, da takoj podpiše kolektivno pogodbo.

Delavski zaupniki so dobili nalog, da o teh sklepih obvestijo vodstvo podjetja, ali vodstvo podjetja je nato obvestilo kratko odgovorilo, da vzame sklep na znanje samo v toliko, da sklep glede nadur ne more veljati za one, ki so se izjavili, da bodo delali nadure in če se bo skušalo preprečiti tem delati nadure, bo poklicalo na pomoč mestno vojaško komando, ker se dela neko važno delo za mornarico.

Res je, da je podjetje našlo dva žuta, ki sta padla v hrbet ostalim, ali mi se zavedamo, da se s takimi tipi vodstvo podjetja ne bo rešilo, ker to samo dokazuje, da delitev dela ne funkcionira in da podjetje, odnosno njega vodstvo nekoga rabi, da v nočnih urah, tako da vsi ne bi videli, dela razne eksperimente na velikem delu, ki ga ravno te dni prevzema komisija mornarice. Gospodom pa povemo samo še eno: Delavstvo ima čisto vest in zahteva za svoje pošteno delo samo pošteno nagrado in se vojaških komand nič ne boji in bi bili mi silno zadovoljni, če bi tudi tehnično vodstvo tega podjetja imelo tako čisto vest, kakor jo imajo delavci, napram vojaški komisiji in pa svojemu upravnomu svetu. Gospodje, ne grozite in pretujte, vložite tudi vi toliko napora in truda v delo, kolikor ga vraga delavstvo, potem ne bo treba nočnih eksperimentov, potem bomo delali po načrtih, izdelanih od strokovnjakov, brez varilnih aparatov, »Wasserglasa«, raznih »šraufov«, in prvotno podjetja, zadovoljstvo akcionarjev in kar je glavno: v največje zadovoljstvo delavstva. Kovinarsky.

Jesenice.

V petek, dne 14. julija t. l. smo imeli po dolgem presledku zopet enkrat generalno člansko zborovanje članov SMRJ iz Save, Javornika in Dobrave. Kako potrebno je že bilo to zborovanje, je dokazala izredno dobra udeležba.

Uvodoma je predsednik predvsem pojasnil razne intervencije v Beogradu radi carine prostega uvoza novih strojev iz Nemčije za valjarno na Javorniku, za valjanje fine pločevine izpod 1/2 m/m. Podčrtal je, da je to intervencijo izvršila delegacija, ki je obstojala iz zastopnikov KID, Centralne uprave našega Saveza, centralnega sekretariata Del. zbornice in Del. zbornice v Ljubljani. Da strojev še vedno ni, so vzrok temu razne težkoče v pristojnih ministrstvih, katere pa bodo po zadnjih vesteh skoraj odpravljene in bo stroje, po upostavitvi normalnega carinskega stanja z Nemčijo lahko uvoziti, kar pa se ima predvidoma izvršiti še ta mesec. Na drugi strani je pa tudi resnica, da imajo gotovi krogi v Beogradu interes na tem, da se uvoz strojev za KID, zavlačuje, ker je med tem že slično podjetje — Sartid v Smederevu — pričelo obratovati in valja fino pločevino ter postavilo že na trg in si boče tako, kot prva domača tovarna osvojitelja istega. Toraj kratko, delavstvo in njegovo zastopstvo ne nosi krivdo, ako strojev še vedno ni, zato pa tudi nobenih izpadov ali redukcij radi tega ni treba izvajati.

V drugi točki je glavni zaupnik pokazal posamezne slike iz raznih obratov, katere pa so ponovno dokazale, da tam, kjer je organizacija, se spoštuje kolektivna pogodba in sporazumi, dočim se mora delavstvo v drugih obratih, kjer je delo v akordu, vsak mesec znova boriti za pravilno plačevanje istega.

Za tem je izčrpno poročal tretji referent o lokalni bratovski skladnici, opozarjal, da naj članstvo varuje svojo socialno institucijo in ravna žnjo štedljivo, ker številke, predvsem v bolniški blagajni za prvo polovico tekočega leta izkazujejo velik deficit in bo s tem treba računati, tako da se brez novih poviškov uravnovesi.

Dalje je poročal o splošnem položaju v kovinski in rudarski industriji, pokazal vesel pojav v Celju, kjer se delavstvo prebujata in organizira. Opozarja na bedo, ki jo trpijo sodruzi na Muti in zaprosil zanje pomoči, slikal Golgoti, katero trpijo rudarji in njih sestradane žene in deca, in se jim ni čuditi, če so vstale rudarske žene in rekle, za vse dela in kruha, ker tega strašnega počasnega umiranja mora biti konec.

Navzoče članstvo je pazljivo sledilo vsem tem poročilom in kljub vročini v dvorani mirno vstrajalo skoro štiri ure trajajočemu sestanku in ko so odhajali domov, so se še dolgo razgovarjali o lepem sestanku.

Slovenski Javornik.

V valjarni na Javorniku je radi pomankanja dela ustavljen na težki grobi progi en št. Dela se samo na dva. Ostali delavci so

zaposleni po drugih obratih, največ v oddelku za pločevino. Pa so morali iti tudi trije ali štirje tovariši nacija k drugim delom. Pa so se naenkrat spomnili, da se njihovo delo za narod neha pri svojem žledocu in so šli sami osebno, brez svojega obratnega zaupnika, da se na rudečkastega glavnega zaupnika niti spomnili niso, je samo ob sebi umevno, intervenirati za sebe. Pa jim ni uspelo. Gremo na direkcijo so rekli. Tehnični g. ravnatelj jih menda tudi ni sprejel. Pa so se obrnili še na svoje višje priprošnjike. Pa tudi brez množega uspeha. Zlodej, ali bo treba res le z glavnim zaupnikom? G. ravnatelj na Javorniku pa izjavlja, dokler imate zaupniški sistem in glavnega zaupnika, se poslužujte njega, jaz razpravljam samo žnjim. Popolnoma pravilno in namenu obratnih zaupnikov ustreza. Vi pa, ki ste narodni do sami sebe, skušajte doumeti in se ravnati po tem, kar vam svetuje tuje-rodec.

Jesenice.

Akcija v pomoč brezposelnim trboveljskim rudarjem.

Jeseničani se prav dobro zavedajo kako težko je njih rudarskim sotrpinom, ki gladujejo in stradajo v črni trboveljski kotlini. Prav zaradi tega je tudi akcija v pomoč trboveljskim rudarjem naletela na Jesenicah na tako razumevanje in tako velik odziv. Prvi, ki je začel z akcijo, je bil Savez metalnih radnika, ki je začel z akcijo Strokovna komisija, in z njim je bila seveda tudi Zveza delavskih žena in deklet. Takoj se je videlo, da jeseniški sodruzi razumejo situacijo in doslej je bilo treba naročiti bloke že trikrat. Poleg tega je Savez zastavil tudi ves svoj vpliv v jeseniški Bratovski skladnici in doseglj, da se je ponovno poklonilo za brezposelne trboveljske rudarje Din 10.000.—, kakor se je že pred nekaj meseci poklonilo Din 15.000.—. Ta dar, skupno Din 25.000.— gre iz brezposelnega sklada, ki ga zbirajo kovinarji in zasluži vse priznanje in posnemanje. Potem je začela akcija še občina, ki je poklonila svoji akciji Din 2000.—, kovinarski pa še poleg tega Din 200.— in tudi druga društva, kakor Sokol, in ostali strokovni organizaciji, so začela nabirati podpore za trboveljske bednike. Kakor vse kaže, bodo trboveljski rudarji od svojih jeseniških sotrpinov dobili lepo pomoč kot znak delavske in socialistične solidarnosti in bo akcija, ki jo je začela Strokovna komisija in njej pridružene svobodne strokovne organizacije, uspela prav tako kakor v drugih krajih izredno dobro tudi na Jesenicah.

RUDARJI.

Mezdno gibanje rudarjev v Libojah.

Uprava rudnika Liboje je že v mesecu juniju sporočila delavstvu, da se bodo obstoječe temeljne plače in akordne postavke s 1. julijem t. l. znižale za 10 odstotkov. Delavstvo je, v kolikor je organizirano v Zvezi rudarjev Jugoslavije, takoj vložilo protest na rudarsko oblast in prosilo za razpis uradne mezdne razprave.

Ne vemo iz katerih razlogov rudarska oblast ni smatrala za potrebno, da to razpravo skliče in se je tudi sama po svojem zastopniku udeležila. Tako se je vršil dne 26. junija samo nekaj razgovor med zastopnikom rudnika in zastopniki delavstva. Zastopnik podjetja ni mogel nobene konkretne izjave podati, češ, da nima polnomočja od uprave razen to, da podjetje vtraja na tem, da se kopačem in učnim kopačem znižajo mezde za 10 odstotkov, vozačem in ženskam pa za 5 odstotkov. Sedanje mezde znašajo za kopače 36 Din, za učne kopače Din 33.75, za vozače Din 25—29 in ženske pa 20 Din dnevno. Kot deputat pa prizna podjetje delavstvu in sicer oženjenim 3 in samcem pa 2 toni letno.

Delavski zastopniki radi teh že itak nizkih mezd niso na nobeno znižanje mogli pristati. Radi tega se je vršilo v nedeljo, dne 9. julija, zborovanje rudarjev v Libojah, na katerem se je postopanje podjetja, ki je v rokah izrazito slovenskih gospodov in posebno še, ker je to menda edini rudnik v državi, ki polno obratuje in o kaki krizi absolutno ne more biti govora, ostro ožigosalo.

Tako traja sedaj mezdno gibanje dalje. Delavstvu pa kličemo: Vsi v razredno organizacijo ZRJ, da si izvojite svoje pravice! Zakaj kapital je izkoriščevalen, pa če je mednarodni ali pa naroden.

Zakaj se ne izplačajo pokojnine?

Od upokojenih rudarjev pri rudniku Leše smo dobili pritožbo, da so bili že s 1. majem upokojeni, a še do danes niso prejeli nobene pokojnine.

Torej že skoro tri mesece morajo ti reveži čakati na svojo pokojnino in je še vrašanje, če jo bodo potem dobili? Ali ni to sramotno za tako zavarovalno ustanovo kot je bratovska skladnica. Ne, tu se mora vsako pravno stanje zavarovanja nehati. Točno in v redu se je tem še aktivnim zavarovancem odtegal prispevek za pokojninsko zavarovanje. Niti za en dan se ni smel ta odtegljaj zakasnit. No in sedaj, ko ti reveži rabijo ne miloščno, temveč svoje pravice, sedaj pa lahko čakajo in čakajo, čeprav pri tem od lakote umrejo. In temu se naj še potem reče socialno zavarovanje rudarjev?

Glavna bratovska skladnica se sklicuje, da rudnik Leše ni odračunal prispevkov za pokojninsko blagajno. Kaj, ali so

delavci tega krivi? Ne, nikdar ne. Tu in v takih slučajih bi že morala uprava Glavne bratovske skladnice nekoliko ostreje postopati s takimi kramarskimi podjetniki in jih prisiliti, da bi vsaj delavske prispevke v redu odračunali. Zakaj, kako pa pride delavec do tega, da z njegovim težko prisluženim denarjem kramarijo drugi, ko pa pride čas, da bi užival od tega, kar si je takorekoč od ust odtrgal skozi deset in desetletja, pa ne dobi — nič.

IZJAVA.

V rudniku Liboje je zaposlen kot rudar neki Grčar Franc, kateri je pravil tamošnjim rudarjem, da nobenega, ki so na vodstvu Zveze rudarjev Jugoslavije, ni nič prida, češ, da je nabrane prispevke centrali Zveze odračunal, pa ni dobil zato ne znamkic in ne potrdila.

Podpisano vodstvo pa izjavlja, da napram tem podlim obrekovanjem ne reče Grčar Francu ničesar drugega kakor lažnivec, dokler pred sodnijo svojih trditve ne dokaže.

Zveza rudarjev Jugoslavije,

Zagorje ob Savi.

V. Kamnik, t. č. predsednik.

J. Arh, t. č. tajnik.

SPLOŠNA DELAVSKA STROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE.

Rogaška Slatina.

Združene tovarne stekla so obvestile svoje delavstvo v Sv. Križu pri Rogški Slatini, da se z 21. julijem ustavi obratovanje za nedoločen čas. Delavstvo je poslalo svojega zaupnika v Ljubljano z nalogo, da se nujno vse ukrene, da ne pride do ustavitve obratovanja. Centralno tajništvo SDSZJ. je z Delavsko zbornico in odposlancem delavstva na banski upravi takoj posredovalo. Potom srežkega načelstva v Šmarjah pri Jelšah je bila za četrtek, dne 20. julija telefonično sklicana anketa, da prepreči katastrofo za tamkajšnje steklarje. Na anketo so bili povabljeni: Zastopniki podjetja, Delavska zbornica in zastopniki delavstva.

Delavstvo v Sv. Križu predlaga, da se delo deli na vse steklarne enakomerno, ne pa, da se skuša s strani podjetja vsa dela izvrševati v Hrastniku in Paračinu. Položaj steklarskih delavcev je obupen. Poleg tega, da so v zadnjih dveh letih bili skoro polovico te dobe brezposelni, so tudi zaslužki znižani na minimum.

O rezultatu ankete bomo poročali prihodnjič. Dolžnost vseh merodajnih činiteljev je, da se ustavitev obratovanja v Sv. Križu prepreči in ne vrže 180 delavcev in njih družinske člane v propast.

Ljubljana.

Poznana in najstarejša pletilna tovarna Hribar Dragotin v Ljubljani je 26. junija za nedoločen čas ustavila obratovanje. Brezposelnih je okrog 130 delavcev in delavk. Prvotno je bilo sporočeno, da se prične ponovno obratovanje 17. julija. Podjetje pa je z dopisnicami obvestilo vse delavstvo, da se radi neugodnih gospodarskih razmer obratovanje odgodi za nedoločen čas. Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije je podvela potrebne korake, da se potom merodajnih faktorjev preišče vzroke, zakaj se pričetek obratovanja zavlačuje.

Delavstvo, ki je organizirano, je imelo priliko v tej brezposelnosti spoznati, kako važna in koristna je strokovna organizacija, zato bodo, čim se prične z delom, organizacijo ojačali in organizirali še vse one nezavedne delavke, ki so doslej brezbrizno stale ob strani.

Celje.

Dne 16. julija se je vršilo v Celju veliko strokovno zborovanje, ki sta ga sklicali organizaciji kovinarjev in Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije. Shod, ki se je vršil v dvorani na »Zeleni trati«, je bil sijajno obiskan in je mnogo delavstva odšlo, ker ni bilo prostora. Poročali so ss. Leskovšek, Jakomin in Pliberšek. Opaža se, da se je celjsko delavstvo končno začelo v večji meri zanimati za organizacijo. Tako je prav, ker le združeni v svobodnih strokovnih organizacijah si morejo izboljšati svoje mizerne razmere.

Maribor. V soboto, dne 10. t. m. ob 18. uri so se zbrali v dvorani Delavske zbornice člani Splošne delavske zveze Jugoslavije k izrednemu občnemu zboru, katerega je sklicalo vodstvo podružnice v ta namen, da obrazloži članstvu nastali položaj. S. Dvoršak je v kratkih obrisih razložil pomen današnjega zborovanja, ter dejal, da je s tem razpuščena Splošna delavska zveza Jugoslavije, podružnica Maribor. Javil je navzočim, da se bo vršil po pol urnem presledku ustanovni občni zbor novo osnovane Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije, katere pravila so že od oblasti potrjena in se bo naše strokovno gibanje nadaljevalo brez vsakega presledka. Navzoči so vzeli poročilo s. Dvoršaka z odobravanjem na znanje.

Točno ob 19. uri je otvoril s. Karner ustanovni občni zbor. Uvodoma se je bavil z vzkroki, kateri so nas dovedli do tega, da danes ustanavljamo novo podružnico, katere centrala že postoji v Ljubljani, ki se imenuje Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije. Posebno je podčrtal, da so se po vsej Sloveniji že izvršili ustanovni občni

zbori vseh naših podružnic, ter da je članstvo Splošne delavske zveze Jugoslavije kompaktno prestopilo v našo sedanjo zvezo. Članstvu so obranjene vse pridobljene pravice, katere si je pridobilo pri dosednji zvezi. Izjavil je med drugim, da je naše delavstvo bilo vedno svesto si tega, da ne pomeni ničesar, če ni združeno z ostalim proletarijatom in izven naših državnih meja, »odobravanjem«.

Med ostalim izvajanjem je pozval navzoče, da gremo skupno s podvojeno silo na delo, tako, da se bo naša podružnica, ki ima najširše polje in možnost v naprej razvijala v močnejši kader organiziranega delavstva.

S tem ne bomo napravili samo svojo dolžnost, temveč obenem se bo izboljšal tudi položaj našega delavstva.

Nato je spregovoril še sodr. Jelen, kateri se je bavil s splošnim položajem delavstva v današnji težki gospodarski krizi, katera je zajela vse delavstvo po vsem svetu. Zato je dejal, da je bilo treba, da se je napravil red tudi pri nas, o katerem ravnokar razpravljate in Vam pri tem delu želimo obilo uspeha, to pa tem bolj, ker ste se zavedli, da mi ne moremo biti neka posebna sekta, temveč potreba je, da delavstvo na današnje razmere odgovori kapitalu s tem, da se organizira v svobodnih strokovnih organizacijah, katere so mednarodno povezane med seboj in tako pokaže, da je tukaj in da zahteva dela in kruha.

Nato je sodrug Karner prosil, da se predlagajo na med tem časom sestavljeni listi, sledeči sodruzi v odbor podružnice: predsednik Karner Edo, podpredsednik Vučko Ivan, blagajnik Dvoršak Ivan, 1. namestnik Košta Franc, 2. namestnik Klasić Roman, tajnik Muršič Alojz, namestnica Rodošek Katarina. Kontrola: Grgič Vinko, Muhič Neža, Lesnikar Avgust. Odbornik: Mlinarič Ludvik, Fras Ana, kateri so bili brez pridržka po kratki debati izvoljeni.

Prijavilo se je nekaj sodrugov k besedi, ki so po večini povdarjali naj nikdo ne naseda raznim nasprotnim agitatorjem, ki se trudijo na vse pretege, da bi onemogočili naše gibanje.

H koncu je sodrug Karner pozval vse navzoče naj gredo na delo, naj skušajo preprečiti svoje sotrpine, da ni drugega izhoda iz današnje situacije, kakor močna strokovna organizacija. Nato je zaključil lepo uspeli ustanovni občni zbor z našim pozdravom »Družnost«.

ZVEZA STAVBINCEV.

Maribor.

Na pobudo nekaterih stavbinskih delavcev so ustanovili mariborski stavbinci podružnico Saveza gradjevinskih radnika Jugoslavije.

Spoznali so namreč, da je njihova rešitev le v močni svobodni strokovni organizaciji. Stavbinci, ki so pred leti razmeroma še toliko zaslužili, da so v svoji skromnosti prihranili par kovačev za zimo, ko so po navadi brezposelni, ne zaslužijo sedaj niti toliko, da bi mogli kriti svoje življenske zahteve od plače do plače. Saj zaslužijo sedaj izučeni stavbinci ravno toliko, kolikor so enkrat zaslužili težaki. Težake mezde pa so tako nizke, da bijejo vsakemu poštenemu človeku naravnost v obraz. In še se čujejo glasovi, ki pravijo, da naj bodo veseli, da smejo sploh delati za Din 2.25 do Din 2.75 na uro. Če jim ni prav, saj lahko gredo! Brezposelnih stavbincev je la tako, da jih dobimo vsak dan za še manjše plače.

V tej težki krizi, ki jo preživljajo stavbinci zadnja leta, in ki jih je že docela upropastila, se je rodil njihov trdni sklep, da najdajo zopet edino pravo pot iz tega mizerne položaja, to je pot v organizacijo.

Posledice zniževanja mezd.

Kaj pravi Mednarodni urad dela?

V svojem poročilu 17. konference Mednarodnega urada dela je njega ravnatelj Uuttler ugotovil sledeča dejstva: v Nemčiji so realne mezde padle v letu 1932 skupno za 20 odstotkov napram letu 1929. V Združenih državah ameriških je skupna moč delavstva padla v zadnjih treh letih za 48 odstotkov. Skupna svota mesečnih zaslužkov in plač je samo v času od januarja do avgusta leta 1928 padla za 550 milijonov dolarjev. V Veliki Britaniji so tedenske plače v iznosu 400.000 funtov v letu 1931 padle na 348.000 funtov v letu 1931. Gospodarstvenik Colin Mark je izračunal, da je skupni zaslužek 1840 milijard funtov v letu 1929 padel na 17099 milijard v letu 1931. V Italiji je skupna moč delovnih mezd padla v letih 1929—1932 za 19 odstotkov. Vendar se nikjer v nobeni državi, tako ugotavlja Buttler, delovne prilike radi zniževanja mezd niso zboljšale, nasprotno, v povsod je brezposelnost še narasla. Zato je trditve podjetnikov, ki jo tako radi navajajo tudi pri nas, da je zniževanje mezd potrebno zato, da se zamore vzdrževati industrija in da zamore zaposliti več delavstva, neresnična. Ravno nasprotno je res: čim nižje so mezde, tem slabša je kupna moč delovnega ljudstva, tem več produciranega blaga ostaja v skladiščih, tem bolj se mora radi tega omejevati obratovanje. Le dobro plačano delavstvo zamore tudi konzumirati in spraviti industrijo v tek.